

ESMAABIJUHISED

2021

SISUKORD

KASUTUSJUHEND	3
PÕHIJUHIS	4
JUHIS 1 KANNATANUTE SORTEERIMINE, TRIAAŽ	5
JUHIS 2 KANNATANU ESMANE ÜLEVAATUS	6
JUHIS 3 HINGAMISTEED	7
JUHIS 4 RASKENDATUD HINGAMINE	8
JUHIS 5 VEREJOOKS	9
JUHIS 6 LUUMURRUD JA NIHESTUSED	10
JUHIS 7 PÕLETUSED	11
JUHIS 8 VALURAVI	12
JUHIS 9 ALAJAHTUMINE JA ÜLEKUUMENEMINE	13
JUHIS 10 EVAKUATSIOONI REEGLID	14
JUHIS 11 EVAKUATSIOONIEELSESED REEGLID	15
JUHIS 12 TAASELUSTAMINE KLIINILISEST SURMAST	16
JUHIS 13 HINGAMISTEEDDE SULGUS VÕÕRKEHAGA	17
JUHIS 14 SILMATRAUMA	18
JUHIS 15 KOMMUNIKATSIOON	19
JUHIS 16 MIST RAPORT	21
JUHIS 17 MEDEVAC „9-LINE” TELLIMUS	22

KASUTUSJUHEND

Alusta alati PÕHIJUHISE leheküljest

Lehekülje läbitöötamist alusta ülaservast

Tingmärgid

Suund teisele JUHISELE

Alert **A** = Teadvusel

Verbal **V** = Reageerib kõnele

Pain **P** = Reageerib valule

Uncouncious **U** = Teadvuseta

T1 - evakuatsiooniprioriteet 1-2 tundi

T2 - evakuatsiooniprioriteet 2-4 tundi

T3 - evakuatsiooniprioriteet üle 4 tunni

BLS = BASIC LIFE SUPPORT

PÕHIJUHIS

ALUSTA SIIT

VASTASE EFEKTIIVSE TULE ALL

EI

JAH - ABI TULE ALL FAAS

VASTUTULI

- Kui võimalik, siis kannatanu kasutab enesekaitseks oma relva
- Kui võimalik, siis kannatanu varjub ise või ta juhendatakse lähimasse varjesse
- Massiivne verejooks jäsemest: verejooksu sulgemine žgutiga (kas ise või lahingpaariline)
- Žgutt vigastusest kõrgemale kas õlavarre (ülajäseme vigastus) või reie (alajäseme vigastus) ülemisele kolmandikule (high and tight!)
- Hingamisteede sulguse korral asetada kannatanu kõhuli, pea küljele keeratud (muid võtteid mitte rakendada!)
- Kannatanu evakuatsioon ohualast kattetule ning vajadusel/võimalusel suitsukatte all

VASTASE TULI ON LÕPPENUD. KONTROLLI VIGASTUSI.

HINDA

Ohutus - eneseohutus, ala ohutus, kannatanute ohutus
Kannatanud - Umbkaudne arv, võimalikud vigastused

KOMMUNIKATSIOON

Teavita üksuse ülemat haavatust/haavatutest

C TRIAAŽ

**KAKS VÕI ROHKEM
KANNATANUT
JUHIS 1**

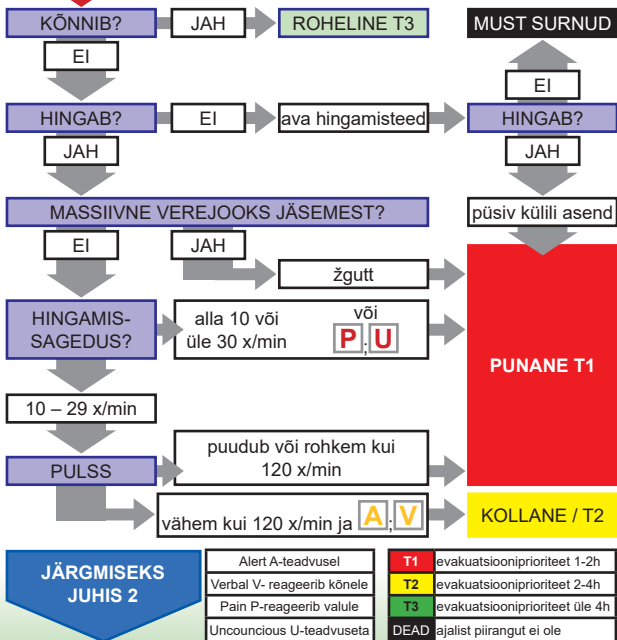
**ÜKS
KANNATANU
JUHIS 2**

JUHIS 1 KANNATANUTE SORTEERIMINE, TRIAAŽ

Enne ravimist tuleb kõikidele kannatanutele teostada triaaz

1) Hinda triaazi kategooriat. 2) Märki triaazi kategooria sümbol kannatanu põsele või mujale nähtavale kohale. 3) Liigu järgmise kannatanu juurde

ALUSTA SIIT

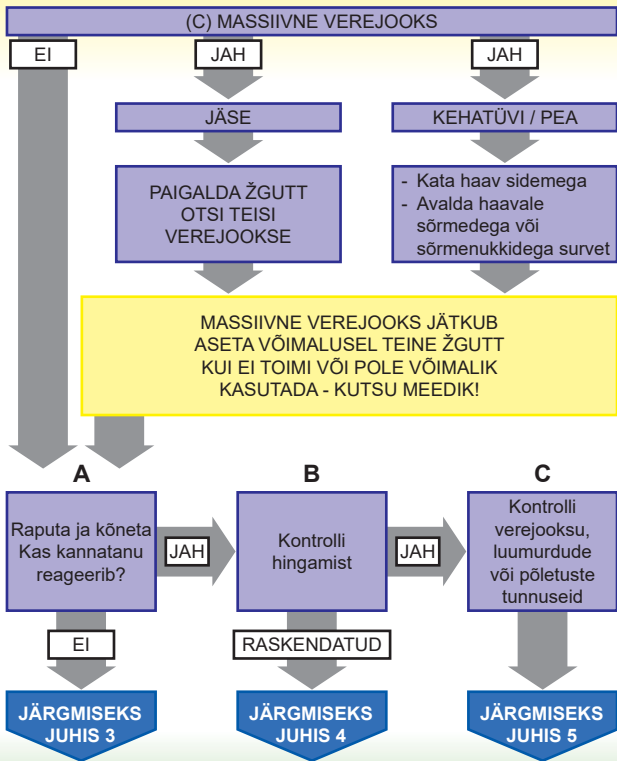

JÄRGMISEKS
JUHS 2

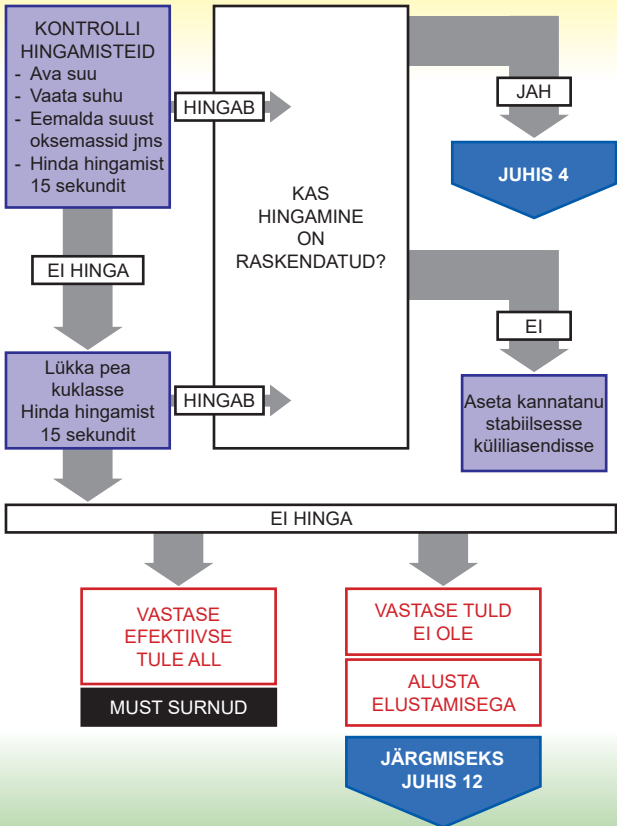
Alert A-teadvusel
Verbal V- reageerib kõnele
Pain P-reageerib valule
Uncouncious U-teadvuseta

T1	evakuatsiooniprioriteet 1-2h
T2	evakuatsiooniprioriteet 2-4h
T3	evakuatsiooniprioriteet üle 4h
DEAD	ajalist piirangut ei ole

JUHIS 2 KANNATANU ESMANE ÜLEVAATUS

JUHIS 3 HINGAMISTEED

JUHIS 4 RASKENDATUD HINGAMINE

Kui seni ei ole hingamisteid kontrollitud:

- Ava suu
- Vaata suhu
- Eemalda oksemassid, võõrkehad (k. a. hambaproteesid)

Kui raskendatud hingamine püsib,
välista alljärgnevad põhjused

HINGAMISTEEDE PÕLETUS

- Turse
- Põletus suu ümbruses või villid keelel
- Kähe hääl
- Köhimisel on sülg tahmane

Hoia hingamisteed avatuna.

VAJALIK KIIRE EVAKUATSIOON

VENTIILPINGELINE ÕHKRIND

Kutsu meedik

LAHTINE ÕHKRIND VÕI IMEV RINDKEREHAAV

Sulge haav sidemega või klappmehhanismiga

Kui teadvuse tase halveneb, aseta kannatanu stabiilsesse
küliliasendisse ning kutsu meedik!

**JÄRGMISEKS
JUHIS 5**

JUHIS 5 VEREJOOKS

Teosta kannatanu kogu keha ülevaatus,
et avastada verejooksu, luumurde või põletust
ÄRA eemalda haavades olevaid võõrkehi

VEREJOOKS

- Kata haav sidemega
- Suurte haavade korral kasuta haavatampoone
- Avalda haavale läbi sideme survet
- Kinnita sidemed kindlalt
- Jäseme verejooksu korral tõsta jäse kõrgemale südame tasapinnast

KUI VEREJOOKS JÄTKUB - Aseta žgutt

Kui žgutt on vajalik
Paigalda ja märgi kellaaeg 24h süsteemis (T1423)
nähtavale kohale

KÕHUHAAV

- Ära lükka väljasopistunud elundeid tagasi
- Ära anna kannatanule süüa ega juua
- Kata väljasopistunud elundid märja (puhas või steriilne vesi) sidemega
- Kui väljasopistumisi ei ole, aseta haavale kuiv tugev side
- Aseta kannatanu mugavasse asendisse

SISEMISE VEREJOOKSU KAHTLUSEL
(kui muid vigastusi ei ole)

JUHIS 10

VALUTUSTAMINE

**JÄRGMISEKS
JUHIS 6**

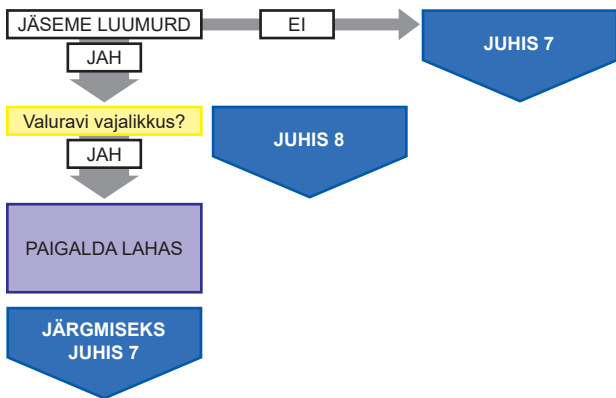
JUHIS 8

JUHIS 6 LUUMURRUD JA NIHESTUSED

Nihestuse ja luumurru käsitlus on sama

LUUMURDU VÕI NIHESTUST KAHTLUSTA JUHUL, KUI ESINEB:

- Trauma
- Verevalumid (sinikad)
- Valu
- Turse liigese või luu piirkonnas
- Liikuvuse halvenemine
- Liigese või luu deformatsioon

JUHI 7 PÕLETUSED

Jahuta põletust veega

ÄRA jahuta tervet keha
külma veega

EDASI

Kui ei ole hingamisteede põletust,
kaalu valuravi vajalikkust

JUHI 8

EDASI

- Kata põletused õrnalt sidemega
- Kui on fosfori kahjustus, eemalda saaste
- Kata fosfori põletus märja (puhas või steriilne vesi) sidemega ja hoiu märjana

JÄRGMISEKS
JUHI 9

JUHIS 8 VALURAVI

ÄRA MANUSTA morfiini ilma meedikuta järgmiste sümptomite ilmnemisel:

- Teadvuse häire
- Raskendatud hingamine
- Peatrauma
- Kannatanu keeldumisel

MANUSTA morfiini, kui esineb vigastusest tingitud tugev valu

1. Aseta morfiini automaatsüstal vastu reie ülaosa (või tuhara ülemine välimine 1/4, õlavarre ülemine välimine 1/3)
2. Eemalda ohutuskork
3. Vajuta ja hoia all 10 sekundit
4. Murra nõel kõveraks
5. Kannatanu põsele kirjuta „M” ja manustamise kella-aeg (märkimisel kasuta 24 h süsteemi, nt M1650)

EDASI

VEREJOOKS

LUUMURD/
DISLOKATSIOON

PÕLETUS

JUHIS 5

JUHIS 6

JUHIS 7

JUHI 9 ALAJAHTUMINE JA ÜLEKUUMENEMINE

MÕTLE ALAJAHTUMISELE

- Kokku puutunud külma ja veega
- Teadvuseta ja abi on viibinud
- Kahvatu ja katsudes külm

EDASI

1. Vii sooja, võta ära märjad riided ja kuivata
2. Hoiu soojas: magamiskott/ teised isolatsioonimaterjalid
3. Vii siseruumi või töötavasse autosse
4. Teadvusel kannatanule anna sooja jooki ja sööki (kui muid vigastusi ei ole)

MÕTLE ÜLEKUUMENEMISELE

- Eelnevalt teinud rasket tööd
- Väsinud ja segaduses
- Koordinaatsioonihäired
- Nägemishäired
- Minestus või teadvusekaotus
- Iiveldus, oksendamine
- Krambid
- Punetav ja katsudes kuum

EDASI

1. Teadvuseta kannatanu aseta stabiilsesse küliliasendisse
2. Aseta kannatanu varju lamama
3. Võta ära paksud riided
4. Teadvusel oleval kannatanul tõsta jalad kõrgemale
5. Pihusta kannatanut veega ja tuuluta
6. Teadvusel olevale kannatanule anna jahedat jooki

JÄRGMISEKS
JUHI 10

JUHI 10 EVAKUATSIOONI REEGLID

Eluohhtlikud seisundid

- Teadvusetus
- Ülemiste hingamisteede põletus
- Raskendatud hingamine
- Massiivne väline verejooks
- Žguti kasutamine
- Sisemise verejooksu tunnused

EVAKUEERI KUI

PUNANE/T1

Kõik kõndijad

EVAKUEERI KUI

ROHELINE/T3

Kõik kõndijad

EVAKUEERI KUI

KOLLANE/T2

Saada lõplik ettekanne „9-line”

JUHI 15

JÄRGMISEKS
JUHI 11

JUHI 11

EVAKUATSIOONIEELSE REEGLID

PÄRAST VIIMAST ETTEKANNET TEE ALLJÄRGNEVAD TOIMINGUD:

1. Taga, et kannatanud oleks kaitstud ilmastiku eest
2. Jälgi kannatanute seisundit šoki ennetamiseks (kahvatus, higine nahk, kiire ja nõrk pulss)
  - Korduv kannatanute ülevaatus/seisundi hindamine
  - Soojendamine
  - Puhkus
  - Võimalusel vedelike manustamine

Vajadusel manusta 30 min möödumisel teine annus morfiini

JUHI 8

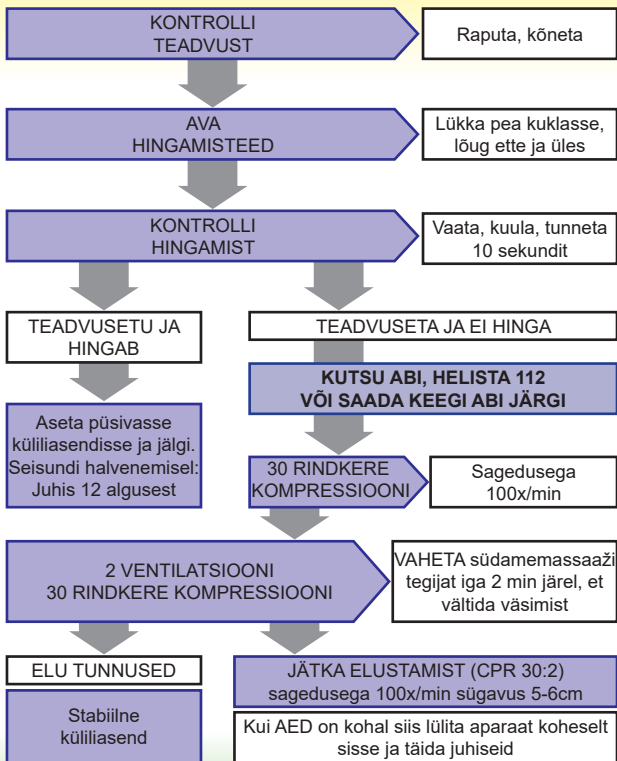
Iga 30 min järel vaheta stabiilses küliliasendis olevate kannatanute asendit

Evakuatsiooni oodates korda triaaži, kannatanute triaaži kategooria võib muutuda

JUHI 1

JÄRGMISEKS
JUHI 1

JUHIS 12 TAASELUSTAMINE KLIINILISEST SURMAST

JUHIS 13 HINGAMISTEEDE SULGUS VÕORKEHAGA

HINGAMISTEEDE SULGUSE SÜMPTOMID

- Häälekas hingamine (korin, vilin)
- Aeglane hingamissagedus/hingamisseiskus
- Naha sinakus, kahvatus
- Kannatanu on rahutu
- Kannatanu ei suuda rääkida pikkade täislausetega või ei suuda lugeda 10-ni ühe hingetõmbega

HINDA OLUKORRA TÕSIDUST

Kerge hingamisteede obstruktsioon
(köhimine efektiivne)

Sunni kannatanut jätkuvalt köhima
Hinda köhimise efektiivsust kuni
võõrkeha eemaldub

Osaline hingamisteede sulgus

Efektiivne köha

Julgusta köhima

Raske hingamisteede obstruktsioon
(köhimine ebaefektiivne)

TEADVUSEL

5 lööki seljale
5x Heimlich'i võte

TEADVUSETA

Teadvuseta
Alusta
taaselustamist
30:2

JUHIS 12

Ebaefektiivne köha

5 lööki abaluude vahele

kui ei toimi

5 x Heimichi võte

JUHIS 14 SILMATRAUMA

KUI NÄED VÕI KAHTLUSTAD SILMAVIGASTUST:

- Kontrolli kiiresti, kas näeb silmast või ei
- Kata silm tugeva kaussja esemega
- ÄRA avalda survet silmale
- ÄRA püüa välja sopistunud silma osiseid tagasi suruda
- ÄRA manusta ravimeid silma

Vajadusel
valuvaigisti

JUHIS 8

Kiire
evakuatsioon

PUNANE/T1

NÄGEMISE KONTROLL

- Teksti lugemine 1 m kaugusel
- Sõrmede lugemine 1 m kaugusel
- Käe liikumise nägemine
- Valguse nägemine

JUHIS 15 KOMMUNIKATSIOON

METHANE RAPORT

Major incident standby/declared	Suurõnnetus	Suurõnnetuse hoiatus, väljakuulutamise või lõpetamine
Exact location	Täpne asukoht	Asukoht: GPS, kaardivõrgustik, asukoha kirjeldus
Type of incident	Juhtumi tüüp	Tulevahetus, lõhkeseadeldise plahvatus, jne
Hazards	Ohud	Taktikaline olukord, plahvatusohtlik materjal, kemikaalid jne
Accessibility	Ligipääsetavus	Lähenedissuund, kohtumispunkt, jne
Number and type of casualties/ injuries	Kannatanute ja vigastuste arv ning tüübid	Kannatanute arv triaaži kategooriate järgi
Expected/required help	Nõutav abi	Kannatanute transpordi viis ja arv (kõndivad, lamavad)

SUURÕNNETUSE ABC

C – Command and control	Juhtimine
S – Safety	Ohutus
C – Communications	Side ja sidevahendid
A – Assessment	Olukorra hindamine
T – Triage	Triiaž
T – Treatment	Ravi
T – Transport	Transport

JUHIS 16 MIST RAPORT

Mechanism of injury	Vigastuse mehhanism	Vigastuse tekkepõhjus: plahvatus, kuulihaav jne
Injuries found and/or suspected	Nähtavad ja/või oletatavad vigastused	Vigastused, mis on nähtavad, ja vigastused, mida kahtlustad tekkemehhanismi või eluliste näitajate põhjal
Signs	Elulised näitajad	Hingamissagedus, pulss, teadvus
Treatment given	Teostatud ravi	Žgutt, lahas, valuravi jne

Casualty Identity (Zap)			
M Mechanism	Vigastuse mehhanism:		
I Injury or Illness Sustained	Nähtavad vigastused		
	Kahtlustatavad vigastused:		
S Symptoms and Vital Signs	Aeg:	Aeg:	Aeg:
	C	C	C
	A lahti kinni	A lahti kinni	A lahti kinni
	B x/min	B x/min	B x/min
	C x/min	C x/min	C x/min
	D A V P U	D A V P U	D A V P U
	E	E	E
T Treatment Given	Teostatud ravi: Aeg:		
A	Age of Casualty		
T	Time of Wounding		

<p>M</p>	<p>Aeg.....</p> <p>Vigastuse mehhanism.....</p> <p>.....</p>
<p>I</p>	<p>Nähtavad vigastused.....</p> <p>.....</p> <p>Kahtlustatavad vigastused.....</p> <p>.....</p>
<p>S</p>	<p>A LAHTI KINNI B..... x/min</p> <p>C.....x/min D A V P U</p>
<p>T</p>	<p>Teostatud ravi Aeg</p>

JUHIS 17 MEDEVAC „9-LINE” TELLIMUS

MEDEVAC “ 9-Line” REQUEST		DTG	UNIT
ASUKOHT / location of PUP site		(1)	
KUTSUNG ja SAGEDUS / callsign & freq		(2)	
KANNATANUTE ARV JA PRIORITEET / number of patients / priority		(3)	A..... B..... C.....
A – PUNANE (90 min. jooksul) (T1) urgent		B – KOLLANE (4 h jooksul) (T2) priority	
C – ROHELINE (24 h. jooksul) (T3) routine			
ERIVARUSTUS / special equipment required		(4)	
A – ei vaja none	B – tõstuk / hoist (Winch)	C – päästevahend / extraction	D – hingamisaparaat / ventilator
LAMAVAD / ISTUVAD (NUMBER) / to be carried lying / sitting		(5)	L..... A..... E.....
L – raam (Stretcher)	A – ambulatoorne (walking)	E – saatjaga (e.g. for child patient)	
KANNATANUTE ÜLEANDMISALA OHUTUS / security at pickup zone (PZ)		(6)	
N – vastast ei ole / no enemy		E – vastane alas / enemy in area	
P – võimalik vastane alas / possible enemy		X – vastane alas, eskort nõutud / hot pickup zone – armed escort	
KANNATANUTE ÜLEANDMISALA MÄRGISTUS / pickup zone(PZ) marking method		(7)	
A – paneelid / panels	B – pürotehnika / pyro	C – suits / smoke	D – märgistamata / none
E – muu (seleta)/ other explain			
KANNATANUTE RAHVUS ARV patients by nationality / status		(8)	A..... B..... C..... D..... E..... F.....
A – koalitsioonivägede sõjaväelane		B – koalitsioonivägede tsiviilist	
C – mitte koalitsioonivägede julgeolekujõud		D – mitte koalitsioonivägede tsiviilist	
E – vastasjõud / sõjavang / sõjapõgenik		F – laps	
MAASTIKU KIRJELDUS / TAKISTUSED pickup zone (PZ) terrain / obstacles		(9)	

Kaitseväe Akadeemia
Tartu 2021